

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

78. ÅRGANG

11. JUNI 1966

A V I N N H O L D E T :

DE KRISTNE OG BESKYTTEREN (LEDER) - «ET SPØRSMÅL
OM LIV OG DØD» - EUROPEISK LEGMANNSSAMARBEIDE
- «OSS BLAUTINGER IMELLOM» - NICOLAUS CUSANUS -
EN KLOVNS FUNDERINGER

NR
12

NESTE NUMMER UTKOMMER 25. JUNI 1966

AV KIRKENS LIV

Uken 12.—18. juni

Uken 19.—25. juni

2. SØNDAG EFTER PINSE

Epistel: 1. Joh. 3, 13—18

Evangelium: Luk. 14, 16—24.

Kjærligheten er temaet i messen: «Herren ble mitt vern, og Han førte meg ut i vidt rom. Han har frelst meg, Han var glad i meg», heter det i introitus.

I epistelen er det apostelen Johannes som snakker om kjærligheten, om Guds kjærlighet og vår egen. Ord til ettertanke i vår så sønderlitte verden. Han sier: «Vi er ført over fra døden til livet fordi vi elsker brødrene. Den som ikke elsker, blir i døden. Hver den som hater sin bror, er en morder.»

Og videre: «Men om noen har denne verdens gods, og han ser sin bror lide nød, men lukker sitt hjerte for ham, hvorledes blir Guds kjærlighet da i ham? La oss ikke elske med ord og tunge, men i gjerning og sannhet.»

I evangeliet blir vi invitert til et gjestebud — eukaristien. Det er til slutt bare de fattige og krøplingene som kommer til dette gjestebudet, de som vet at de trenger hjelp og som aksepterer å bli hjulpet.

MANDAG: *Den hellige Anton av Padova*, bekjenner og kirkelærer.

TIRSDAG: *Den hellige Basil den store*, bekjenner og kirkelærer som først levde som eneboer, men senere grunnla flere klostre. Hans klosterregel er blitt grunnlag for andre regler. Død 379.

ONSDAG og TORSDAG messe som på søndagen.

FREDAG: Jesu Hjertefest. Vi ber med Paulus i epistelen: «At Kristus må bo i deres hjerter ved troen, så dere rotfestet og grunnfestet i kjærlighet med alle de hellige må kunne fatte bredden og lengden, høyden og dybden og kjenne Kristi kjærlighet som går over all kunnskap, så dere kan bli fylt til Guds fulle mål.»

LØRDAG: *Sankt Ephrem*. Diacon, bekjenner og kirkelærer, død 373.

3. SØNDAG EFTER PINSE

Epistel: 1. Peter 5, 6—11

Evangelium: Luk. 15, 1—10

I denne uken viser liturgien oss Guds kjærlighet som søker oss. Vi hører om gjeteren som mister et av sine 100 får, og forlater de 99 for å lete etter det ene som har forvillet seg for å bringe det trygt tilbake.

Og om kvinnen som mister sølvpengen og leter til hun finner den igjen. I begge tilfelle er det gleden over å gjenfinne det fortapte som blir understreket.

«Slik sier jeg dere at det skal være glede for Guds engler over en synder som gjør bot», og altså kommer tilbake til Guds rike.

Evangelium og epistel utfyller hverandre. Apostelen Peter advarer oss mot alle fristelser i verden. De kristne er stadig utsatt for fristelser, og faller ofte, men Guds kjærlighet søker oss og er alltid åpen til å ta imot oss. Og gleden over en tilbakevendt synder er alltid like stor.

MANDAG, TIRSDAG og ONSDAG har samme messe som søndag

TORSDAG: Vigilien til Johannes Døperen, St. Hansaften.

FREDAG: *Den hellige Johannes Døperens* fødsel. «Det var en mann sendt fra Gud. Hans navn var Johannes. Han kom for å vitne om lyset og berede Herren et fullkomment folk.» (Joh. 1, 1—7). Jesus har selv sagt om ham: «Mellom dem som er født av kvinner, er ingen større profet enn Johannes Døperen, men den minste i Guds rike er større enn ham.»

LØRDAG: Messe til ære for Jomfru Maria.

*Katolsk stevne i
Sarpsborg
søndag 19. juni!*

(Se side 189)

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høymesse
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> , Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 og 19.00	11.00
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhaugt. 4, tlf. 68 08 68	8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.00 11.30	10.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355	9.00	10.30
<i>Lunden kloster</i> , Trondheimsveien 309, tlf. 21 25 87	9.00	
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	11.00
BERGEN: <i>St. Pauls kirke</i> , Christies gt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 56 245	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresia kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53765	17.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21214	8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila tlf. 21607	6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 2779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehus</i> , Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 7558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94. Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: <i>St. Eystein kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 1447 (I. VII—31.VIII (St. Elisabeth Institutt, tlf. 1392)	19.00 8.00	10.30 10.30
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

I redaksjonen:

Lars Roar Langset, Gunnar Magnus, Albert J. Raulin O.P.,
Helge Erik Solberg og Nils Heyerdahl.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 42 37 43.
Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 42 31 70.

Abonnement (direkte ell. gjennom
postkontorene). Kr. 20 pr. år,
kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen
(se nederst på omslagssiden). 24
nummer årlig. - Postgiro 153 21.

1984. Det er det året Agnar Mykle håper å få Nobelprisen i litteratur, men det er også Orwells magiske og skremmende tall. Da lederartikkelen ble skrevet, befant faktisk striden om statsråd Bondeviks «nei» seg omtrent et sted mellom disse to ytterligheter, det var vanskelig å se klart hva som var sirkus og hva som var varsel-signaler fra en slags kristen Big Brother. Saken var kort sagt så innviklet som et uferdig romanutkast.

Det underlige utkast med alle sine antydninger og snurrepiperier ble dog forspilt til en Stortingsinterpellasjon og til plenumsbehandling i regjeringen. Og fordi vi umulig kan være så vriene at vi for alvor tror at det hele skyldes dokument-rot og administrative tabber i Bondeviks departement, har vi valgt å behandle saken ut fra den sterke antagelse vi har om at striden skyldes møtet mellom statsrådets kristne livssyn og forfatterens, skal vi si, susende prosa.

Og det er et møte som det øyensynlig er grunn til å si noen mer alvorlige ord om.

A. R.

DE KRISTNE OG BESKYTTEREN

I dag er det nærmest blitt en platthet å si at verden I forandrer seg hurtig. Vi leser i avisene om stadige omveltninger, om nye, revolusjonerende fremskritt, om ting som snur opp ned på tidligere forestillinger. Men alt dette makter ikke lenger å sette oss ut av fatning. I stedet for å la oss overraske av de nye tilstander, de nye ting, aksepterer vi dem og tar dem i bruk med en sikker selvfølgelighet.

Allikevel er det tegn som tyder på at denne tilpasning for en stor del bare begrenser seg til overflaten: stadig finner man mennesker som viser at de ikke vil innrømme forandringene overfor seg selv. Og dette gjelder ikke så mye selve de tekniske fremskritt, men snarere den kultur utviklingen har ført med seg — et splittet, og samtidig stereotypisert verdenssamfunn, der alle krever like rett, og der ingen autoritet lenger klarer å regjere absolutt.

Ikke minst vi kristne kan ha vanskelig for å innse denne nye situasjon. Mange vil så nødig gå med på at vår felles, vestlige kultur etter hvert begynner å slå ganske betydelige sprekker. Så samler man seg ofte i fylking for å kunne demme opp mot vantro og de falske guder. Men før eller senere vil det bli nødvendig å gi slipp på den gamle forestillingsverden. Og jo flere år som går, jo mer man stivner til i sine stillinger, desto

vanskeligere blir det en gang å komme på høyde igjen med begivenhetene.

Når vår kirke- og undervisningsminister nå har gjort det lille feiltrinn mange har spådd og noen med begjærighet har sett frem til, er det en avgjørelse som blir temmelig enstemmig beklaget, i aviser fra Dagbladet til Morgenbladet. Noen kan ganske sikkert instinktivt, i sitt stille sinn, reagere slik statsråden gjorde det i handling. Det er for enkelte en naturlig reaksjon, men den blir ikke derfor riktig. Hvor vanskelig det enn kan være, må man i dag forsone seg med den kjensgjerning at vårt land befinner seg temmelig langt borte fra «Gudsstaten» Augustin drømte om. Vi har riktignok Grunnlovens § 2; nærmere hundre prosent av landets befolkning er innmeldt i et kirkesamfunn. Og allikevel eksisterer der i dag et syn på statens funksjon som er fundamentalt forskjellig fra det tanken om en «Gudsstat» gir uttrykk for; et syn man ganske sikkert sto langt nærmere bare noen hundre år tilbake i tiden. Den gang ble det stort sett akseptert at staten også måtte være moralens og kirkens vokter. Man kan forstå en slik oppfatning, man vil alltid være nødt til å praktisere den i en viss utstrekning. Men i dag, når hvert rike ikke lenger er pålagt å rette seg etter sin herskers tro, har et annet syn vunnet stadig større innpass: at staten så lite som mulig bør blande seg inn i trosforhold. Staten skal være — ikke irreligiøs men areligiøs. Ut over visse grovt opptrukne retningslinjer, som nødvendigvis må til i et sivilisert og kulturelt samfunn, er det på ingen måte statens oppgave å påse

(Forts. n. side)

Kirke- og undervisningsminister Kjell Bondevik: Har han til oppgave å beskytte vår tro og vår moral?

► ENHETENS SAKRAMENT

FRA PAVE PAUL VI'S RUNDSKRIVELSE «MYSTERIUM FIDEI»

Om den hellige liturgi opptar første plass i Kirkens liv, så er Eukaristiens mysterium dens hjerte og midtpunkt. Dette mysterium er livets kilde som rensar og styrker oss, slik at vi ikke lenger lever for oss selv, men for Gud og forenes med hverandre i kjærlighet.

I liturgikonstitusjonen understreker konsilfedrene hvor uoppløselig fromheten er forbundet med troen. De bekrefter den lære som Kirken hele tiden har holdt fast ved og forkynt, den som høytidelig ble definert på Tridentinerkonsilet. De innleder behandlingen av Eukaristiens hellige mysterium med følgende trossann-

heter: «Ved den siste nattverd, i den natt da han ble forrådt, innstiftet vår Frelser det eukaristiske offer av sitt legeme og blod. Det var for å føre korsofferet ned gjennom tidene inntil hans komme, men også for å betro Kirken, sin elskede brud, dette synlige minne om hans død og oppstandelse — barmhjertighetens sakrament, enhetens tegn, kjærlighetens bånd, det påskemåltid hvor Kristus fortæres, hjertet fylles med nåde og vi mottar et pant på den evige herlighet.»

Gjennom disse ord fremheves offeret og sakramentet. Offeret tilhører den daglige feirede messes vesen og kjerne, og de troende får del i sakramentet gjennom den hellige kommunion hvor de eter Kristi kjød og drikker hans blod og mottar nåden som en begynnelse på det evige liv og som udødelighetens legedom ifølge Herrens ord: Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, har evig liv og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag (Joh. 6, 55.)

Det er altså vår faste forhåpning at den hellige liturgis fornyelse i rikt monn skal bringe frem hengivelse til alterets sakrament slik at den hellige Kirke ved dette tegn hver dag må gå fremover mot den fullkomne enhet.

*

På den mest opphøyde måte er Kristus nærværende hos sin Kirke i Eukaristiens sakrament. Derfor er det blant sakramentene det inderligste mål for andakten, det skjønneste for forstanden, det helligste i sitt vesen, det inneholder Kristus

selv og er «det åndelige livs fulbyrdelse og alle sakramenters mål.» (St. Thomas.)

*

Den katolske kirke har i alle tider ikke bare forkynt troen på Kristi legemes og blods nærvær i Eukaristien, men har efterlevet den ved alltid å vise dette opphøyde sakrament en dyrkelse og tilbedelse som bare tilkommer Gud.

Det er ut fra denne tro at Kristi Legefest ble til.

*

Måtte de troende daglig i stort antall og aktivt delta i messeofferet og med rent og fromt hjerte motta den hellige kommunion og takke Herren Kristus for en så stor gave.

De troende bør heller ikke forsømme i dagens løp å besøke det hellige sakrament som bør oppbevares i kirkene på en verdigst mulig plass og med størst mulig pietet ifølge de liturgiske lover.

*

Eukaristiens sakrament er altså tegn på og årsak til enheten i Kristi mystiske legeme. Lengselen etter alle kristnes enhet som for Kirken alltid har vært og er viktigere og mer efterlengtet enn noe annet, vil vi enda en gang uttrykke ved å gjengi de avsluttende ord fra konsilet i Trient om den hellige Eukaristi:

«Med faderlig kjærlighet formaner, ber og bønnfaller dette hellige kirkemøte for vår Guds milde barmhjertighets skyld hver og en av dem som kaller seg kristne om å finne hverandre igjen i dette enhetens tegn.»

at hver enkelt eier en uklanderlig moralsk vandel. Det kan ofte falle vanskelig å holde grensen i slike saker: for en kirke- og undervisningsminister vil det sikkert virke svært fristende — og rimelig — å stille Mykle utenfor. Men straks statsråden tar i betraktning mer enn det rent litterære i en avgjørelse som denne, da har staten overskredet sitt kompetanseområde.

De mennesker som beveger seg i gamle kategorier, som i ett og alt støtter seg til en kristen stat, ferdes ikke de i dag med skylapper? Står de ikke foran en smertefull oppvåkning når det en gang blir åpenbart hvordan terrenget har skiftet karakter? Så lenge man selv er i flertall, tallmessig sett, kan man drive gjennom sitt eget syn ved å føre en hårdhendt blokkpolitikk. Men kommer man så en gang i minoritet, må man også regne med å bli møtt med den samme hårde linje. Vi kristne her hjemme er langt fra i mindretall, og det er å håpe at vi aldri blir det. Men den delen av befolkningen blir stadig mindre som betrakter staten mer som moralsk overvåker enn som administrativt organ, de som ser på staten mer som oppdrager enn som tjener.

For kristne mennesker må den rette utvei være å ta konsekvensene fullt ut av en slik utvikling, å la være å regne med at staten skal diskriminere på konfesjonelt eller trosmessig grunnlag: og dette må gjelde like så vel i spørsmål om støtte til skole og undervisning, som i avgjørelser om diktergasjer og kunstnerlønn. I dag er den enkelte — ikke samfunnet — kristendommens forsvarer og representant. Veien til en ny kristen renessanse kan ikke gå gjennom statlig maktkontroll, men bare ut fra den innsats hver enkelt kristen er i stand til å utføre — ikke gjennom ytre påbud, men ved indre styrke. Nettopp derfor er det også så viktig at kristne mennesker ikke slutter seg inne i ett bestemt miljø, én bestemt klasse. Skal det gjøres noe for å skape et kristent samfunn, må man begynne med å levendegjøre de kristne idéer i fritt samspill med andre. I vår sekulariserte stat oppstår ikke kristen innflytelse bare konkurrentene stenges ute, men som en følge av at man selv makter å ta opp konkurransen. Det står til oss å vise at kristendommens idealer fremdeles er livskraftige, det er slik man må sette inn sin energi. I dag er det kristne menneske henvist til å stole på Gud, ikke på staten.

G. M.

«ET SPØRSMÅL OM LIV OG DØD»

«St. Olav» tar her opp en debatt som den svenske professor Clarence Crafoord nylig ga støtet til i et TV-intervju: Spørsmålet om vår definisjon av liv og død må fornyes. Det er et problem som vår tids mennesker blir nødt til å møte og løse, legevitsenskapens nyvinninger, de dristige transplantasjoner av viktige organer fra ett menneske til et annet, det faktum at det på våre hospitaler

idag holdes i live pasienter som etter professor Crafoords mening er døde — alt sammen krever sindig og samtidig uredde vurdering.

Når mennesker begynner å kunne gripe inn i selve livsprosessen, skapes det problemer av en helt ny karakter, i sin kjerne moralske. Meget tyder på at nettopp problemer av denne art vil dominere de neste årtier.

To av «St. Olav»s medarbeidere, en prest og en lege, vil i denne artikkelen forsøke å formulere litt av sine syn på professor Crafoords tanker, vel vitende om at dette er en sak hvor den katolske kirke absolutt ikke kan stå frem med noe ferdig svar.

Men først: et raskt sammendrag av Crafoords uttalelser, hentet fra Stockholmsavisen «Dagens Nyheter»:

Definisjonen på hva vi skal mene med liv og død er moden for en omvurdering, ifølge Crafoord. Som menneske dør mennesket når hjernen dør — og det gjør den når den har vært avstengt fra sirkulasjon i ti minutter. Men den raske medisinske utvikling har skapt prinsipielle problemer: Det er blitt medisinsk mulig å holde mennesker uten bevissthet i live organisk, å la kroppen leve videre som et menneskelig organpreparat. Og svensk lovgivning definerer «liv» på denne siste måten. Hver og en bør kunne forstå at til og med grunnleggende vurderinger må forandres i århundrenes løp, sier professoren. I en nær fremtid kan man vente nye, viktige fremskritt innen transplantasjonskirurgien, og vi må dra de moralske, juridiske og medisinske konsekvenser av hva moderne kirurgi kan klare.

Såvidt professor Crafoord.

Det har kommet svar i Sverige, både positive og negative, på professorens meninger. For ganske skjematisk å summere opp litt av reaksjonen:

Professor Torsten Gordh, narkoseoverlege på Karolinska sjukhuset: Vi kan ikke avgjøre når et menneske ikke lenger kan reddes fra døden.

Professor Kurt Franksson på Serafimerlasarettet: Selv om opinionen ikke er moden, kommer professor Crafoord etter hvert å få rett.

Forfatteren P. S. Jersild: Når hjernen er avstengt og bevisstheten er svart, finnes det ikke mer et menneskelig vesen.

Justitierådet Gösta Wallin: Jeg tror ikke almenheten idag vil akseptere professor Crafoords definisjon.

(Forts. n. side)

Tekniken drar ny gräns för döden

CRAFOORDS KOLLEGER OENIGA

Professor Crafoord får stöd från läkarkolleger i sitt försök att ändra på dödsdefinitionen. Den moderna tekniken har gjort den hävdvunna uppfattningen om vad som är liv och död föråldrad. Frågan är om det behövs lagstiftning för att ändra nuvarande praxis som innebär att döden anses ha in-

opinionen först bör få smälta åsikterna. Justitierådet Gösta Walin anser att det kan räcka med att en ny praxis skapas. Allt tyder på att Crafoord har rätt, säger professor Ingemar Hedenius. Avbryts behandlingen när patientens hjärna öterkal-

läkare, välkomnar professor Crafoords definition, ty när själen är avstängd finns inte längre något mänskligt liv.

— Vi kan inte avgöra när en människa inte längre kan räddas från döden, invänder professor

Det finnes, tror jeg, flere tilfeller hvor legene tar feil og en hjerne som er erklært for død begynner å fungere igjen.

Dr. Bengt Gullbring, Karolinska sjukhuset: Hver pasient må behandles og hjelpes for pasientens eget beste, ikke for noen annens.

Sykepleierske Ulla Stolt: Man bør ikke nøle med å forandre dødsbegrepet for å redde liv gjennom transplantasjon.

Professor Ingemar Hedenius: Det vil være et stort fremskritt om det ikke lenger ble betraktet som døds-hjelp at en behandling blir avbrutt når hjernen ikke lenger kan produsere noen bevissthet.

Selv har vi altså to nye bidrag til debatten, fra en katolsk prest og fra en ung lege:

TEOLOGEN:

Når spørsmålet lyder: Må vår definisjon av liv og død fornyes? kan en teolog på forhånd svare at den i hvert fall må prøves på nytt. Han kan nemlig ikke være uvitende om at biologien er blant de videnskaper som i vår tid stiller de alvor-

ligste problemer til hans tolkning av mennesket.

Men hvor skal teologen hente sin visdom fra? Den som gjør krav på å være en «skriftteolog», og det vil si å ta alle sine standpunkter ut fra Bibelen, må enten rive bibelske tekster ut av deres sammenheng for å besvare spørsmål Skriften ikke kjenner til, eller innrømme at problemet er uten interesse for den teologiske forskning.

I våre øyne er begge disse veier blindgater. Vi ønsker ikke å tøyne den bibelske tekst utover hva den virkelig sier. Men vi mener heller ikke at disse spørsmål om liv og død er rent profane og at teologien bare kan melde pass.

Og det vil si at vi må bygge på den kristne livsfilosofi, den kristne humanisme som vi tror er den beste garanti for at mennesket skal bli betraktet i alle dets dimensjoner. Teologen er henvist til biologenes og legenes eksperimenter og erfaring, det er derfra, og ikke ut fra abstraksjoner, utfordringen kommer til den kristne samvittighet. Men vårt moderne samfunn måtte være svært innbilske om det mente å kunne løse slike problemer uten å rådspørre seg med den kristne menneskeoppfatning som for en vesentlig del har skapt vår sivilisasjon.

Med hensyn til vårt problem, en eventuell ny definisjon av «liv og død», kan vi stille to spørsmål: Kan legene være så sikker i sin dom at det overhodet ikke er håp mere, når de har konstatert at hjernen ikke lenger reagerer? Og om det overhodet ikke er noe håp, kan man nøye seg med å konstatere at hjernen er død for umiddelbart å erklære at mennesket også er det... og dra konsekvensene av den erkjennelsen?

Til det første spørsmål må legene selv svare, men jeg tror at alle vil være enige i at det minste håp om at prosessen kan snu, bør ha absolutt prioritet. Dette prinsipp bør understrekes, for faren for utglidning er nær: I sitt svar til Dagens Nyheter

spør for eksempel en sykepleierske rett ut: «Unge mennesker reddes gjennom transplantasjon. Skal man avstå fra dette av etiske grunner?» Hun mener: Nei. Men medmindre «etiske grunner» nu om dagen er blitt ensbetydende med narraktige fordommer, er det nettopp slike etiske grunner vi må prøve. En så blåøyet hevdelse som denne sykepleierskes av prinsippet at hensikten helliger midlet, kan føre meget langt.

Hva nu om absolutt sikkerhet er tilstede for at hjernen er død for bestandig? Jo mer grensen mellom liv og død viser seg å følge et komplisert mønster, jo større grunn synes det også å være til å bestemme døden ut fra en *konvergens* av indisier. Hvis den videnskapelige utvikling gikk i retning av større og større presisjon i tidfestingen av døden som livets en-tydige og absolutte grense, ville saken bli stadig enklere. Men det er det motsatte som skjer: Det som tidligere syntes å være temmelig uproblematisk, viser seg å være meget mer komplisert. Derfor er det meget risikabelt å sette alt inn på et eneste kort. Står vi overfor en prosess, så må prosessen helst være avsluttet før vi setter strek.

En annen ting er at en lege ikke har til oppgave å holde enkelte isolerte livsprosesser igang ved hjelp av sine tekniske ferdigheter, når disse prosesser har mistet sin organiske funksjon i helheten. Og da ser vi godt for vår del berettigelsen av å redde andre liv ved å gi avkall på en slik teknisk forlengelse av liv som ikke mer tjener menneskelivet som helhet. For til syvende og sist er det ikke et enkelt organ, ikke engang hjernen, som er besjelet, men mennesket.

Vi har ikke noe å innvende mot at organer blir brukt til å hjelpe andre. Det er tvertom livets lov at det skal forplantes videre i uselvsk offentlig vilje. Men foreløbig ser det ut til at grunnlaget er for tynt for å skalte og valte med et legeme hvor hjernen alene er rammet av døden eller det som våre apparater registrerer som livløshet.

A. Raulin.

LEGEN:

Det er nu i visse tilfelle mulig å overføre organer fra et menneske til et annet. Derved kan man hjelpe noen pasienter som ellers ville gå en snarlig død i møte som følge av en organsykdom. Men hvorfra skal kirurgene hente levedyktige organer? Det er dette problem Crafoord vil løse ved sin nye definisjon av døden. Ved å akseptere at «som människa dör människan när hjärnan dör», skulle man kunne hente nyrer eller andre organer fra en ennu levende kropp. Er hjernefunksjonen opphørt, skulle dette ikke være vesensforskjellig fra å slakte et dyr for å få middagskjøtt.

Hva skal vi mene om dette? Følelsesmessig reagerer nok de fleste mot Crafoords oppfatning. Som pasient ville vår stillingtagen sikkert være betinget av om vår skjebne avhang av en ny nyre eller om vi var en egnet organgiver.

Problemets kjerne er nu allikevel: når dør egentlig et menneske? Hva er døden?

Denne skremmende realitet som markerer den uavvendelige avslutning på ethvert menneskeliv skjuler seg i mysteriets halvlys. Vi innses at døden er noe mer enn et rent legemlig fenomen. Mennesket er en enhet av sjel og legeme, og døden er en uiakttagbar hendelse i personens kjerne. Derfor må vi bruke legemlige tegn på døden, med all den usikkerhet dette medfører.

Imidlertid er den legemlige død også vanskelig å diagnostisere siden den er en *prosess*. De enkelte celler, organer og funksjoner går ikke til grunne samtidig, men gradvis i løpet av timer og døgn. Først dør hjernens celler, mens huden kan leve meget lenge. Isolerte celler kan faktisk leve i årevis hvis man dyrker dem i cellekulturer. Hva er da tegnet på dødens inntreden? Siden det eneste helt sikre tegn, forråtnelsen, først blir tydelig lang tid etter dødsøyeblikket, må vi velge våre kriterier.

Fra gammelt av har man valgt å regne med at et menneske dør når hjertet og åndedrettet stopper. Det er en nærliggende definisjon siden alt ev trenger en intakt hjerte-lungefunksjon for å få surstoff nok til å leve.

Hva så med menneskets åndelige funksjoner, tanken, viljen og følelseslivet? Crafoord har utvilsomt rett i at opphører disse funksjoner, er individet ikke lenger i stand til å leve et fullt menneskeliv. Men er mennesket

dødt når bevisstheten og sjelsevnen tapes med hjernens død?

La oss se på noen konsekvenser av denne definisjon.

På våre sykehus lever endel pasienter som etter alvorlige hjerne-skader er døde etter Crafoords definisjon. De må ernæres kunstig og kan ofte ikke puste selv. På mange måter står de biologisk lavere enn dyrene. Likevel føler vi at de er mennesker og holder liv i dem. Har Crafoord rett, kan man avslutte alle livsbevarende bestrebelser uten at det er drap. Da er man inne på en farlig gate. Hva da med de som fødes dypt åndssvake, uten «menneskelige egenskaper»? Det er fare for at en slik holdning vil svekke sansen for menneskeverdet, noe som igjen antageligvis vil gå ut over også andre kategorier av handicappede.

Som lege har jeg dessuten en annen meget vesentlig betenkning. En praksis i overensstemmelse med Crafoords oppfatning vil utvilsomt kunne svekke det viktige tillitsforhold mellom pasient og lege.

I diskusjonen er det også hevdet at man ikke med sikkerhet kan avgjøre når hjernen er død. Folk er redde for fenomenet skindød. Imidlertid får vi opplyst ved henvendelse til landets ledende nevrofysiolog, professor Birger Kaada, at dette ikke er noe problem. Ved EEG (elektrisk registrering av hjernens aktivitet) kan man med sikkerhet avgjøre når hjernens funksjon uigjenkallelig er gått tapt.

Har så Crafoords definisjon noen mulighet til å bli anvendt i Norge? Hvilke regler har man å rette seg etter idag? Merkelig nok inneholder Norges Lov ingen definisjon av døden. Loven av 4. juni 1898 om «Behandlingen af Lig» forlanger at døden skal være diagnostisert av lege eller to voksne mennesker før noe kan gjøres med liket. Hvis ikke må liket ligge i minst tre døgn før det legges i lukket kiste eller begraves. Loven gir bare uttrykk for nordmenns paniske redsel for å bli begravet skindøde, men gir ingen holdpunkter for når man skal regne et menneske for dødt. Vi står altså fritt etter norsk lov til å velge våre kriterier som vi selv synes er best.

Selvsagt følger man til daglig faste kriterier, innarbeidet ved sedvane. Den vanlige definisjon av døden er, iflg. rettsmedisineren professor Harbitz: «Et individ regnes for dødt når bevisstheten er borte og respirasjon og sirkulasjon er stanset.»

Denne siste definisjon synes meg å være riktig og god. Den tar nemlig hensyn til både legemlige funksjoner og de spesifikt menneskelige egenskaper.

Så er vi tilbake igjen ved det opprinnelige problem: hvor skal kirurgene hente levedyktige organer?

Jeg tror man har lov til å være noe lempeligere i våre kriterier når det dreier seg om pasienter som med sikkerhet vil være legemlig døde kort tid etter at hjernens funksjon definitivt er opphørt. Dette gjelder ennu mer hvis pasienten har testamentert sine organer til transplantasjon. Under disse forutsetninger er jeg villig til å akseptere Crafoords syn. Men så må vi holde utenfor alle dem hvor vi vet at livet kan opprettholdes på ubestemt tid etter hjernens død, hvis de bare får riktig stell.

Helge Erik Solberg.

OPPSIKTVEKKENDE STATISTIKK

Unge Kristne Arbeidere i Skandinavia hadde internordiske studiedager i Røgle kloster 18.—22. mai. I en rapport til deltagerne om UKAs situasjon i Sverige ble det fremlagt en 10-års prognose for innvandringen til Sverige av arbeidere fra tradisjonelt katolske land som gir følgende tall:

Man regner med 310 000 nyinnflyttede arbeidere fra «katolske land» mellom 1965 og 1975.

I dag er det ca. 34 000 registrerte katolikker i Sverige med 74 prester.

BLIKK på TIDEN

FARLIG PROTESTHOLDNING

■ Kristelig Folkepartis stortingsmann Jakob Aano våget seg i en større artikkel i Verdens Gang nylig (20. mai) også på en liten forklaring av hvorfor «den norske kultur-elite» har stått temmelig uforstående til den norske kirkes krevende og oppofrende misjonsvirksomhet i fjerne verdensdeler:

«Grunnen er vel den at vår kultur-elite ikkje les misjonsblad. Ja, ikkje ein gong misjonshistorie...»

Man nikker til uttalelsen, det er vel noe i det, ja. Hvordan man nå enn ser på saken. Men tro om det ikke i det store og hele er for lettvtint? Problemet norsk kulturliv—norsk kirkeliv dreier seg ikke bare (enten det nå gjelder misjon eller andre ting) om manglende kjennskap til skrevne rapporter. Det bunner heller bl. a. i en dyptgående og langvarig protestholdning mot alt som ikke bar og bærer kristennavnet — en protestholdning som er en av flere forklaringer på at denne kultur-elite alt for lenge har trodd at norsk misjonsvirksomhet dreiet seg om å sende solide ullsokker og ullbukser til små barn i Afrikas hete jungler.

I «Vår Kirke» (28. mai) kommer Svein Ellingsen med kloke ord om denne protestholdning, i en tone som vitner om hans engasjement i sin kirke:

«Noe av det verste som har hendt er vel den nesten uforklarlige «kulde på Herrens kyrkjemark» som har rammet oss, slik at så mange føler seg «utenfor». Også kristent kulturarbeide synes for en del å ha blitt et program løsrevet fra kristen kjærlighets helhets-sfære. Og det kristelige miljø som helhet er blitt så negativisert — at man kunne ha lyst å ligne det med et pinnsvin med alle piggene ute — hvis det da ikke var for at pinnsvinet egentlig er et fromt og uskadelig dyr.

Denne årelange protestholdning mot alt og alle er blitt en kostbar historie for kirken — langsomt og sikkert har det forsuret klimaet, og hvor mange gylne anledninger til et positivt byggende kulturarbeid har man ikke latt gå forbi?

Vi må være klar over at vi har mistet mange gode folk i disse tyve årene. Grunnene kan være mange. Men en av grunnene er utvilsomt det kalde, negative, moralistiske miljø, som står i den grelleste kontrast mot all tale om den kristne frihet.

Det er en ting som er vanskelig å forstå — og det er at tingenes tilstand ikke i høy grad anefekter kirkens folk mer enn det gjør! Jeg forundrer meg f. eks. over de nyttårsbrev vår kirkes biskoper hvert år sender ut til pressen. Såvidt jeg husker, står det ofte noe slikt som at «forholdet mellom kirke og kulturliv er utmerket, og kirkeakademiene arbeider godt». Man kan forstå at man ikke ønsker å svartmale situasjonen, men vil det ikke være nærmere sannheten å si at forholdet mellom kirke og kulturliv — ikke er så rikt og fruktbart som ønskelig — og at kirkeakademiene ikke arbeider så godt som de burde — på grunn av dårlig økonomi.

Troen på det gode forhold mellom kirke og kulturliv må vel ha fått et sjokk etter det som hendte under regjeringsskiftet i fjor høst. Bak motstanden mot Bondevik måtte det ligge noe langt mere enn hets mot hans person og hans parti, ja mer enn et angrep på «kristen inspirert kulturpolitikk». Det oppsto faktisk frykt for en kristen destruktiv politikk, en nærmest psykotisk frykttilstand for at et fritt kulturliv nå skulle stekkes. Kristendom og kultur ble ansett som motsetninger. Og massepsykosen viste seg å få større breddevirkning enn noen kunne ha tenkt seg muligheten av.

Når slikt kan oppstå, skjer det ikke uten grunn. Og det må vel ha ført til adskillig selvbesinnelse på kammeret innen det parti som bærer kristen-navnet. Men hva med den kristne presse, både dagspresse og periodisk presse, som i disse årene har ydet så lite for en positivt byggende kulturpolitikk?»

Vil man holde seg til Ellingsens betraktninger, er det altså tegn som tyder på at problemet ikke utelukkende gjelder manglende lesning av misjonsblad. Kanskje stortingsmann Aano, hvis han skulle fare over dette, vil bebreide oss at vi laver en farlig blanding av artikler og saker ved å trekke ham inn i bildet, vi våger det. Aanos uttalelse virker etter mange gangers lesning grotesk, Ellingsens ord er det atskillig mening i. Og likevel snakker de jo igrunnen om samme ting. Enten man straks innrømmer det eller ikke.

For man står når det gjelder misjonsarbeidet i samme skjeve og dystre stilling som på mange andre felter når det gjelder forholdet kultur—kirke: misjonæren var lenge en glemt og lite påaktet person. Men blant de trofaste som holdt misjonsarbeidet igang var kulturens menn ikke bare lite påaktet, de var og er stort sett regnet som fiender.

Det er ingen grunn til å kives videre om skyldsspørsmålet, det må finnes bedre måter å komme ut av dette uføret på.

Men visse merkelige begivenheter de siste ukene i Kirke- og undervisningsdepartementet gir oss en ubehagelig følelse av at det kan ta tid.

Eller tar vi helt feil?

OSS BLAUTINGER IMELLOM

■ Med fare for å skape enda mer røre blant gode borgere våger vi ellers å hviske at vi tildels likte programmet «Og fjellene selv ropte...» i NRK 17. mai. Og vi kan komme med denne modige erklæring langt ut i juni uten å føle oss distansert av ukene, det norske folk vil ha «dagen derpå» resten av året hva det programmet angår.

En ganske bemerkelsesverdige ting ved all kritikken har etter vår mening vært alvorlige menns forsøk på å understreke at man selvfølgelig for lengst har gjennomskuet de hule ord om Norges fjelle og hvordan det egentlig gjøres på nordmanns vis. Men det er litt vanskelig å godta denne påstanden, det er litt vanskelig å overbevise oss om at ikke storparten av folket den dag i dag ganske kritikkloest, smakløst og stort sett utålelig kjedelig gynger i floskler og to hundre år gamle drømmer hver nasjonaldag fra tidlig om morgenen til siste long-drink

De som protesterer mot dette kan neste 17. mai gå bort på nærmeste skole og høre talen for dagen.

Og vi griper oss faktisk i, for annen gang på kort tid (o, redsel) å være enig med noe som står i en Dagblad-leder. Om at det er ting vi må lære om dagens fellesskap på vår lille klode:

«Men skal vi lære det, må vi også legge av oss historisk betingede belastninger som ideer om at nordmenn er gjævere enn alle andre mennesker, at Norge er kjempers fødeland, at vi «franskmann lærde fikta og finna riddarverd, og engelskmannen dikta og hava sjøen kjær.» Skal vi kunne omgås andre uten å gjøre oss selv komiske, skal vi kunne tilpasse oss menneskehetens større fedreland, betyr det ikke at vi må oppgi vårt særpreg, men det betyr at vi må se det i noenlunde realistisk perspektiv. Derfor var det et sunt program det som ble sendt 17. mai hvor NRK viste hvor parodisk det i dag virker med kraftpatriotisme.

Men ikke alle er enige i det. At innsendere i avisene finner det nødvendig å påpeke hvor støtende programmet var for deres edle følelser, får så være...

Men når en stortingsmann finner det i pakt med sin påståtte verdighet å ta spørsmålet opp i Stortinget, da spør det om ikke latteren bør forstumme og et visst alvor inntrø. Et alvor som provoserer frem f. eks. dette spørsmålet: Har ikke våre stortingsmenn i denne vår kaotiske verden mer nærliggende interpellasjoner å legge frem enn dette?»

Ja, skulle de ikke ha det tro? Vi i dette lille blad har også alvorlig kritikk ofte å rette mot ledelsen på Marienlyst. Men det finnes jo faktisk av og til noe godt å si om den. Og dessuten får angrep i våre øyne et svakt komisk skjær når de føres til tonene av «Jeg er fra Norge og jeg er god».

En ting bør Yngvar Ustvedt og hans medarbeidere til gjengjeld lære av saken, en gang for alle: samtlige av oss er tjent med at man ikke søker morsomme ideer i vårt kongehus. Det var en unødvendig tilføyelse på et ellers gnistrende opplagt program.

Men forøvrig: leve Ustvedt, Sinclair, Svein Tjueskjegg og alle disse andre «blautingene» som lenge har lidd vondt her til lands.

KIOSKENS INNTEKTER

■ Kritikken mot Narvesen Kioskkompani er ikke av helt ny dato, men såvidt vi har registrert er det aldri gitt et helt godt svar på de spørsmål som stilles. I den siste tid har både Amalie Christie og redaktør Knut Ramberg (Lillehammer) med stor vekt gjentatt spørsmålene, begge i Morgenbladet. Ramberg skriver (1. juni):

«Amalie Christie har i et innlegg i Morgenbladet om «porno-grafi og sunnhet» pekt på den rolle Narvesens Kioskkompani spiller som formidler av mindreverdige litteratur.

Den anmodning hun retter til Kioskkompaniet om å begrense flommen, besvarer direktør J. H. Nordlie med en henvisning til selskapets uvilje mot å opptre som sensurinstans. Det er Narvesens standard svar hver gang spørsmålet blir reist — og Amalie Christie er ikke den første som stiller det.

Men direktøren sier denne gang noe mer. Han forteller at den litteratur det er tale om, bare utgjør «en helt ubetydelig del av Narvesen-kioskenes utvalg av lesestoff».

Nytt spørsmål: Hvordan kan det ha seg at denne «helt ubetydelige del» har en så forbløffende gjennomslagskraft at den preger så mange av kioskene? I de fleste av dem er simpel crime og sjofel sex kraftigere blikkfang enn dagsaviser og almindelige ukeblad.

Påfallende er det også at en høy prosent av de billigbøker som Narvesen tilbyr, har så lite med litteratur i vanlig mening å gjøre at man vil spørre forgyttes etter dem hos sin bokhandler.

Fru Christie har mange med seg når hun peker på at kioskomopolet «har et stort kulturelt ansvar». De ser frem til den dag selskapet vil kjenne dette ansvar sterkere.»

Vi tillater oss å rette et enda mer direkte spørsmål til Kioskkompaniet: Hvor stor del av selskapets inntekter kommer fra den omtalte, «helt ubetydelige del» av lesestoffutvalget?

Broder Andreas

FRA UNGDOMSFRONTEN

Pastor André Hæck er blitt løst fra sitt hverv som Bispedømmets ungdomsprest fra 1. juni i år.

Pater Arno Gerritsma O.F.M. er blitt utnevnt til ungdomsprest for bispedømmet fra 1. juni i år.

Pastor Rudi Kessels er blitt oppnevnt til assisterende ungdomsprest for Oslo-området fra samme dato.

Biskopen har oppnevnt følgende til ungdomsassistenten inntil 1. juli 1967:

Sr. Ingrid Marie O.P., Irene Siguenza, Anne-Lise Fodstad, Torfinn Juell, Øivinn Olafsen og Dag Resser.

Ungdomsassistentene vil stå til tjeneste for ungdomsarbeidet i vårt bispedømme.

Kardinal Koenig, Wien, taler til kongressen.

EUROPEISK LEGMANNSSAMARBEIDE

Tre viktige saker ble drøftet på den annen europeiske kongress for legmanns apostolatet i Østerrike i mai hvor det også deltok en norsk delegasjon. «St. Olavs» medarbeider, pater A. Raulin som var medlem av denne delegasjon gir følgende rapport om kongressen:

Den første europeiske kongress for legmanns apostolatet ble holdt i 1960 i København. Det var en gestus fra arrangørens side den gang å velge en nordisk hovedstad når det vrimlet av muligheter i land med større katolsk innslag. Valget viste seg å være meget viktig for oss, for det var den gang kontakten for alvor ble opprettet mellom vårt bispedømme og de sentrale legmannsorganisasjoner i Rom.

Nu er altså den annen europeiske kongress blitt holdt i Østerrike. Da professor D. Haakonsen i siste øyeblikk var blitt forhindret kom den norske delegasjon til å bestå av fru Brita Paus, fru Doris Løkke (Nord-Norge) og pater A. Raulin.

Kongressen gjorde et nyttig arbeide på tre forskjellige fronter: a) programmet for den store verdenskongress i oktober neste år ble diskutert. Det endelige program vil selvsagt bli bestemt i forening med de andre verdensdeler, for Europa er langt

(Forts. side 191)

NILS HEYERDAHL:

NICOLAUS

EN AV DE STORE

beryttede renessansepavers æra står for døren, reformasjonen er svanger, splittelsen og oppløsningen hviler som en trussel over kristenheten. Kirken står ved en korsvei.

Det var denne skjebnetid Nicolaus Cusanus ble født inn i. Og det formastelige spørsmål melder seg: var han en som kunne påvirket utviklingen, eller endog helt forandret den? All fruktesløshet til tross — spørsmålet kommer lett når man betrakter denne patetisk lysende skikkelse i en kirkelig mørketid. For han lot til å besidde nesten samtlige av de egenskaper som kirken lot til å ha et så desperat underskudd på. Og han ble vitterlig kardinal og pavens generalvikar.

Nicolaus Cusanus var lenge en lite påaktet skikkelse i vår kulturhistorie. Først i våre dager har de lærde for alvor hentet ham frem fra fotnotenes og parentesenes skyggetilværelse og rehabilitert ham som en av de store skikkelser i Europas åndsutvikling. Den Cusanus-ressanse som har funnet sted i vår tid, og som nådde et foreløpig høydepunkt for to år siden, da man mintes 500-årsdagen for hans død, skyldes først og fremst at *filosofihistorikerne* i ham oppdaget en betydelig tenker som ikke bare gjennom sitt livsverk videreførte den store platonske tradisjon i europeisk filosofi, men dertil også i filosofisk nyskapende evne raget langt ut over sin samtid. Etter et halvt tusen år ble Cusanus plutselig innsiktet som en aktuell filosof av første orden. Vi skal imidlertid her ikke først og fremst beskjeftige oss med filosofen Cusanus, heller ikke matematikeren, vitenskapsteoretikeren, juristen, manuskriptforskeren, geografen eller renessansehumanisten, men i stedet se litt nærmere på hans utrettelige innsats som kirkens mann: reformatoren, økumenikeren og kristenmennesket Cusanus.

Det finnes en type spørsmål som den sindige historiker av gode grunner avviser som orkesløse, men som vår fantasi ikke desto mindre fra tid til annen kan fristes til å dvele et øyeblikk ved: *Hvorledes ville historien forløpt dersom...? Særlig lett er det å henfalle til denslags refleksjoner når man tror seg å gjenkjenne et av de øyeblikk i vår historie som Stefan Zweig har kalt Sternstunde der Menschlichkeit, disse «evige» øyeblikk da det er som om historiens skjebnetræder med ett knyttes og besegles med ugjenkallelig virkning for all ettertid. Hvorledes ville vår historie sett ut dersom Europa var kommet grekerne til unnsetning da tyrkerne sto ved Konstantinopels porter i 1453? Eller hvordan ville Europas utvikling artet seg dersom general Grouchy var kommet Napoleon tidsnok til unnsetning under slaget ved Waterloo.*

Historikeren vil utvilsomt hevde at forestillingen om slike skjebnetimer kun er et produkt av vår dramatiserende og etterpåkloke fantasi. Og de må gjerne ha rett. Fantasien lar seg bare stundom ikke stanse så lett. Som når man beskjeftiger seg med kirkens historie i det 15. århundre: Europa er i oppbrudd, middelalderen kjemper sin dødsstrid, skolastikkens mektige tankebygg er snart lagt i grus, kirken er i religiøs og moralsk forfall, de

FRA FERGEMANNSHJEM TIL KONSIL

Sitt navn hadde han etter landsbyen Kues i Moseldalen, et pittoresk lite sted omgitt av bugnende vinranker og gamle borgruiner, hvor han ble født i 1401 som sønn av en fergemann ved Moselelven. Selv hadde han muligens endt i samme yrke (som forøvrig har sin utøver den dag i dag), om ikke en viss hertug von Manderscheid hadde oppdaget hans begavelse og sørget for at han 11 år gammel ble sendt i skole hos de berømte «Brødrene av det felles liv» i Deventer i Holland. Miljøet her satte utvilsomt dype og avgjørende spor i den unge Cusanus' sinn. I dette klostersonn, hvis atmosfære gjenspeiles i Thomas a Kempis' kjente andaktsbok «Om Kristi etterfølgelse», levet den gamle kristne mystikk i fellesbo med en reformivrig religiøsitet, en aktiv humanitær innstilling og en sann kjærlighet til de klassiske studier. Fra brødrene i Deventer, som både Martin Luther og Erasmus av Rotterdam skyldte avgjørende impulser, utgikk en av de viktigste motbevegelser mot senmiddelalderens religiøse forfall. I den voksne Cusanus' iherdige reformarbeide i kirken skulle ånden fra legmannssamfunnet i Deventer komme til å få et av sine edleste uttrykk.

ECUSANUS

EUROPAS ÅNDSUTVIKLING

Efter tre års skolegang i Deventer, ble Cusanus immatrikulert ved universitetet i Heidelberg og siden ved universitetet i Padua, hvor han tok sin juridiske doktorgrad. Derefter viet han seg til teologiske studier i Rom og Köln, og mottok i 1431 prestevielsen. Året etter deltok han i konsilet i Basel som utsending for sin tidligere beskytter, Ulrich von Manderscheid som — tidstypisk nok — gjorde krav på erkebispesetet i Trier. Under oppholdet i Basel, skjedde det avgjørende gjennombrudd i Cusanus' liv — her kom han for første gang aktivt med i den høyere kirkepolitikk, og her forfattet han også sitt første store verk, «De concordantia catholica», hvor den unge kannik formulerte sitt myndige reformprogram for hele den vesterlandske kirke.

VEIEN TIL ENHET

Det store vesterlandske skisma hadde få år før åpenbart splittelsens og oppløsningens trussel i kirken. Tre paver hadde samtidig gjort krav på Petri stol, kirken var delt i stridende fraksjoner, og det generelle religiøse og moralske forfall i tiden gjorde kaoset fullstendig. Konsilet i Konstanz hadde i 1417 klart å samle seg om en pave, men dennes efterfølger, Eugen IV fant det allikevel påkrevet å samkalle til et nytt reformkonsil som ble samlet i Basel. Striden kom her til å stå mellom de som mente at *konsilet* var kirkens øverste myndighet og enhetens garant og de som tilskrev *paven* den samme funksjon. I «De concordantia catholica» gjør Cusanus seg til talsmann for «konsiliaristene», og hevder at et konsil sammenkalt av paven er den beste garanti for at det skjer et samvirke mellom den guddommelige vilje og de kristnes konsens. Eiendommelig for en tid som har opplevet det annet Vatikanokonsil, er det unektelig at Cusanus anbefaler at det på alle trinn i kirken skal avholdes regelmessige synoder og at man foruten regionale bispekonferanser bør instituere et sentralt kirkelig senat i Rom. Men viktigst av alt for enheten, er det at reformens ånd får virke i kirken, at alle kirkens lemmer bevisst går inn for å bekjempe alt som hindrer den i sitt guddommelige oppdrag: korrupsjon, maktovergrep, moralsk forfall, profanering av det hellige og utvekster i menighetenes og klostrenes religiøse praksis.

Senere under konsilet gikk Cusanus over til paveforkjempernes parti, da forholdet mellom konsiliaristene og paven tilspisset seg og alt truet med å ende i kaos. I

Nils Heyerdahl.

denne situasjon var det etter hans mening bare paven som kunne redde den enhet og konkordans som var selve kirkens vesensform.

Efter konsilet i Basel utvidet Cusanus' virkefelt seg til ikke bare å omfatte den indre, men også den ytre økumenikk, da spørsmålet om unionsforhandlinger med den gresk-ortodokse kirke ble aktuelt. I 1437 ble han medlem av en tremannsdelegasjon som reiste til Konstantinopel for å forhandle med Østkirkens representanter om en kirkelig gjenforening. Resultatet av denne reise ble at delegasjonen bragte med seg patriarken Joseph og den greske keiser samt følge til et økumenisk konsil som endte med at en union mellom Øst- og Vestkirken ble stadfestet og undertegnet i Firenze i 1439. Dessverre ble unionen av bare kort varighet.

På knapt noe område var Cusanus mer «moderne» i sin innstilling enn i sin holdning til økumenikken. Den forenende, økumeniske oppgave består for ham først og fremst i å gjenkjenne enhver avglans av den guddommelige sannhet, hvor den enn måtte dukke opp, og så knytte den til selve Sannheten, Jesus Kristus, og hans Kirke. I motet med andre konfesjoner, religioner og livsforklaringer gjelder det derfor ikke å avfeie, men utvikle det opplegg til den hele sannhet som kan være til stede i dem. Kirken er i dypeste forstand fellesskapet i sannheten, som er Kristus selv. Den katolske kirke kan ikke sette grenser for Kristi gjerning i verden, derimot kan den vokse i rikdom og fylde dersom den tar opp i seg de genuine verdier som har vært utviklet utenfor dens egne institusjonelle grenser.

Det er et av de store mysterier som knytter seg til Cusanus' liv at han ved siden av å forfatte en lang rekke filosofiske verker som i seg selv representerte en hel livsgjerning, klarte å utrette så meget som kirkens mann. I forbindelse med jubileumsåret 1450 ble han utnevnt til kardinal og biskop av Brixen i Tyrol, og fra da av kastet han seg med full tyngde inn i kirkens arbeide. I en undergangstid da kirken ble rystet i sine grunnvoller, da en mengde prester og munker levde i åpenlyst konkubinater og vellevnet, da de hellige embeder var tilsalgs for penger og det religiøse liv i den europeiske kristenhet var i dypt forfall, så han kun redning i en sann indre fornyelse i Kristi ånd. Han foretok store delegatreiser i Europa hvor han med utrettelig energi kjempet for kirkens reform i geistlighet og legfolk — ja, ikke engang Norge lå utenfor hans virkefelt som reformator: I Nidarosbiskopen

(Forts. side 191)

FIRE VAKRE POSTKORT:

1. Madonna fra Enebakk kirke, ca. 1250. Nytt opplag 1966.
2. Krusifiks fra Romedal kirke, ca. 1250.
3. St. Olav fra Tanum kirke. 1250—1300.
4. St. Halvard fra Botne kirke. 1300—1350.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1.

Tlf. 42 31 70. (Åpent til kl. 16.)

En
klovns
funder-
inger

Jeg har to små historier, hvis jeg får lov:

Først noe jeg opplevde for en stund siden ved TV-apparatet, under den gigantiske galskapen som kalles Trekamp, siden Tvekamp. Såvidt jeg husker ble det stilt spørsmål til lagenes vise om hvem som skjenket den fjerde lysekrona til kapellet på Stiklestad.

For såvidt var spørsmålet i seg selv typisk for dette programmet, hvem i granskogen interesserer seg for lysekronegivere i forbindelse med det gamle slagstedet?

Men så kom det et svar på spørsmålet som ihvertfall var i særklasse. En rask, lys damestemme sa:

— Olav Haraldson.

Dammen bemerket sindig at svaret var fel. Men for en klovn var det et deilig svar på mange måter. Jeg oppførte umiddelbart en hel liten forestilling for familien, jeg var helgenkongen som kom draende med en lysekrona kvelden før slaget, jeg sa tungt til guttene som plutselig agerte folk fra bygda: — Hvis dere skal reise et kapell her etterpå, kan dere bruke denne lysekrona.

En pause, så tilføyde kongen, akkurat som om han kom til å tenke på noe:

— Men den skal kalles den fjerde. Det kan ha sin betydning.

Efter dette prøvet hele familien på å lave et passende kvad for anledningen, men det fikk vi ikke til. Bortsett fra åpningsstrofen:

Kampglad drott
lysring skjenket

Og så endte det med at vi snudde oss mot skjermen igjen hvor de nå spikret sammen krakker for å se hvem som spikret fortest, og like efter slo vi av hele greia og kokte kaffe isteden.

Den neste historien gjelder minstemann hjemme hos oss. Han går i første klasse på St. Sunniva og betrakter vel foreløpig livet som et digert pensum. Ihvertfall var han sammen med oss i den nye St. Hallvard kirke på Enerhaugen en søndag, han satt mellom oss mens evangeliet ble lest. Og var som vanlig rolig. Men med en gang pateren hadde avsluttet, kunne han ikke dy seg lenger, han stakk hodet bort i øret mitt og sa med en viss faglig stolthet:

— Det der har vi hatt allerede på skolen.

Det er faktisk ikke noe mer. Finnes det en dyspsindig sammenheng mellom historiene?

Tror ikke det.

Syntes bare de kunne fortelles.

ÅGE.

CARITAS

Oslo Bispedømmes socialarbeide.

Mange i bispedømmet trenger hjelp, råd og veiledning.

Støtt trosfeller i nød!

Send din gave til

CARITAS OSLO

Fagerborggt. 17, Oslo 3, tlf. 69 30 15
Postgiro 2020 88 Bankgiro 40/42.696

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Urtegt. 29 II, tlf. 68 08 68

Kontortid 12—13
mand., onsd., fred.

LEGMANNSRÅDET OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

KATOLSK INFORMASJON

Studiebrev.

Skriv etter prospekt.

P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13.

Akersv. 5, Oslo.

Her er det vi har ventet på:

Resultater og perspektiver fra Vatikankonsilet

Et oversiktlig sammendrag utgitt som et spesialnummer av det danske KATOLSK UGEBLAD.

Ypperlig for studiesirkler, skoler, enkeltpersoner. Pris kr. 2.25. Til salgs fra

ST. OLAV BOKHANDEL,

Akersv. 5, Oslo 1. Tlf. 42 31 70

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispesgården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Arendal
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	}	Bergen
Sta. Katarinahjemmet		
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Bergen
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstre- nes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Hammer- fest
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Hønefoss
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke		
St. Mikael's Prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Lillestrøm
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeth Hosp.	}	Tromsø
Vår Frue Kirke		
Bispesgården		
St. Olavs Kirke,		
Bispesgården	}	Trondheim
St. Olavs kirke		
St. Olavs Prestegård	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 68 34 69

Til Sarpsborg

den 19. juni!

Legmannsrådet i Oslo katolske bispedømme har tatt initiativ til et katolsk stevne i likhet med tidligere års arrangementer på historiske steder. I år er det 950 år siden Hellig Olav grunnla byen Sarpsborg idet han bygget en borg og en kirke ved Sarpsfossen i Glomma. Herved innbys alle katolikker, foreninger, grupper og enkeltpersoner, voksne, ungdom og barn til stevnet. Det begynner kl. 12 med historisk orientering ved museumslektor Ås. Biskop Gran forretter messe kl. 13. Deretter spise-pause (restaurant i museumsparken). Så blir det konkurranser og lek for barna, mens de voksne kan bese museumsområdet. Til slutt en kort andakt.

Buss fra Oslo: Akersveien kl. 9.30. Påmelding til St. Joseph's Institutt innen onsdag 15. juni. (Buss tur-retur kr. 20 for voksne, kr. 8 for barn. Tilsv. togbill. fra Oslo koster kr. 36 og kr. 12.)

Tog går fra Oslo 9,40, fra Moss 10,30, fra Fredrikstad 11,09, til Sarpsborg 11,29. Fra Halden 10,50, til Sarpsborg 11,23. Fra jernbanestasjonen til venstre langs linjen (Varteiggaten), skilt, ca. 700 m til Borgarsysselmuseum.

Buss fra Fredrikstad 11,00, til Sarpsborg 11,40, fra bussstasjonen tvers over Torget (skilt) ned St. Marie gt., ca. 800 m.

Private bilister: Følg E6 gjennom byen, ta av ved skilt som viser til Borgarsysselmuseum.

Speiderpiker og speidergutter, meiser og ulvunger bes om å komme i uniform.

Velkommen den 19. juni til St. Olavs by!

Arrangementskomiteen.

Nytt hefte i serien

«Ånd og Liv»

Vi er mange som savner mer stoff i «St. Olav» som direkte angår vår kristne livsførsel, som vi også savner mer stoff om forholdet til andre kristne, til ikke-troende, til den moderne verden m. m. m. Grunnen til at vi ikke får alt det vi ønsker, er ganske enkelt at plassen er begrenset, likevekten vanskelig å holde og kompetansen på enkelte områder innskrenket.

Nettopp når det gjelder den kristne livsførsel er «St. Olav» lesere bedre stilt enn på de fleste andre områder. Der utkommer på dansk en serie med navn «Ånd og Liv» (fire hefter om året) som temmelig nøyaktig utfyller vårt blad på dette spesielle punkt. Vi har hittil fulgt den så godt vi har kunnet.

Det siste hefte om «Søndagen» anbefales både til kirkegjengere og til andre. De første kommer til å få rikere utbytte av sine søndager, de andre vil bli stilt overfor det samvittighets-spørsmål om de har like god grunn til å holde seg borte som Kirken har til å kalle dem sammen. Den første, grunnleggende artikkel av P. M. Drouzy «Hvad er søndagen?» vil især berike alle dem som tror at de vet hva søndagen er, og i virkeligheten knapt nok ser én side av den.

AJR.

Gode Bergens-firmaer	Johan H. BENZON A/S En gros - Telefon 10 106
-----------------------------	--

 <p>Eches Takvarehandel NYGÅRDSGT. 19</p>	ERLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergen Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»	
	HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, Radio- og Utstysforretning TORNØEGÅRDEN - BERGEN	K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pølsefabrikk Solheimgt. 25 Tif. 99 016 Bergen
MØHLENPRIS BAKERI S. Aakre Tif. 11 616	1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482 BERGEN	
 <p>FORSIKRINGS- og PÆRESKAPET VESTA STIFTET 1880 SAMMENSLUTTET MED ÆOLUS OG <i>Bergens Brand</i></p>	 <p>SVERRE W. MONSEN'S MANUFAKTURVARER - SENGEUTSTYR</p>	

Moder, skulle vi ikke sende opp en bønn for den stridende kirke?

(«Catholic Herald»s kommentar til boksekampen mellom katolikken Cooper og verdensmesteren.)

PAVE PAUL VI:

MARXISMENS BLINDHET

I en tale til 15 000 arbeidere fra 35 land i forbindelse med jubileet for Leo XIII's Rerum Novarum sa pave Paul VI at Kirken aldri vil kunne støtte en politisk bevegelse som bygger på den ateistiske marxisme. Paven sa at marxismen er en form for blindhet med et ufullstendig syn på mennesket, historien og verden. Han fordømte også klart klassekampen og dens teorier som bare vil føre til vold, tyranni og til sist diktatur.

Men samtidig understreket han at Kirken må arbeide for social fremgang, for individets frihet og rett og tydelig og sterkt protestere mot privilegier og egoisme som betyr en utnyttelse av massene.

Bare Staten kan effektivt overvåke omformingen av samfundet i rettfærdig retning, sa paven ifølge «Catholic Herald»s Roma-korrespondent. Men Staten må samtidig unngå å overta rettigheter og funksjoner som i et fritt samfunn tilhører borgerne, enten som individer eller som grupper. Han understreket arbeidernes rett til å danne fagforeninger, og sa at Kirken nå ser de store muligheter som fagbevegelsen kan gi.

Under selve jubileet ble det holdt en messe i St. Peter som paven konselebrerte sammen med et antall kardinaler og biskoper som deltar aktivt i arbeidssammenslutninger verden over.

Bok om ekteskapet

«Catholic Herald» hadde 27. mai en anmeldelse av den første oversettelse til engelsk av pater Schillebeeckx's bok om ekteskapet, «Marriage: Secular Reality and Saving Mystery.» (Sheed & Ward) I flommen av katolske bøker om disse problemene blir denne fremhevet og anbefalt, anmelderne Angela og Adrian Cunningham sier at bare det 20 siders lange forord inneholder mer fornuft enn andre bøker på 200 sider.

Pastor d'Auchamps Romafærd.

5.—26. juli 22 dager d.kr. 1350.— K.hvn.—Ravenna—Roma—Assisi.
15. sept.—2. okt. 18 dager d.kr. 1100.— K.hvn.—Roma—Assisi.

LEDES AV PATER PATFOORT

Prisen dekker alt unnt. utflukter. Program og tilmelding:
Schwartz, Ø. Farimagsgade 18, København Ø.

KJENTE
FREDRIKSTAD-
FIRMAER

Norske Fina ^{A/S}
Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreoljer
FREDRIKSTAD TLF. 5 820
TØNSBERG > 12 371

C. HANSSENS
Trykkeri og Bokbinderi
Tlf. 13 056
FREDRIKSTAD

KÅRE KRISTIANSEN
Fiskeforretning
Telefon 13 190

Byens spesialforretning

Olsson
TAPÉT OG GULVBELEGG

Agentgt. 2 - Tlf. 17 080

Andr. Janne &
Kontormaskiner - Kontorutstyr
Storgt. 4 - Fredrikstad
Tlf. 12 945

EDVARDSSEN & NORHEIM A/S
Autorisert Installatør
Radio og Elektrisk utstyr
Tlf. 11 220 - Fredrikstad

ØSTFOLDMEIERIET
Avd. Fredrikstad

O. Henriksens Sønner

Aut. Rørleggere og Rørhandel

Etabl. 1904

FREDRIKSTAD

Sentralbord 15 840

fra å være hele den katolske verden — det ble innskjerpet under drøftelsene. Men Europa er allikevel kalt til fremdeles å spille en stor rolle

b) en resolusjon ble vedtatt med hensyn til dannelsen av det representative organ for det katolske legfolk i Rom som konsilet har fattet vedtak om. Det gjelder å sikre seg at legmannsapolatet ikke blir isolert fra Kirkens liv som en sektor for seg. Fra nu av er det hele Kirkens arbeide som bør gjøres i fellesskap av både lege og geistlige. Guds folks enhet, som konsilet så sterkt har fremhevet, må ikke mer brytes på noen front.

c) enkelte grupper behandlet mer spesielle spørsmål som turisme og migrasjon, hjelp til utviklingslandene, familien, dialog innenfor Kirken (bl. a. mellom hierarkiet og legfolket), det organiserte apostolat og det pluralistiske Europa.

Man kan naturligvis spørre om dette ikke er å reise meget langt for noen få dager. Og det er sikkert og visst at resten av Vest-Europa (landene fra Øst-blokkene kunne dessverre ikke sende noen representanter) alltid vil kunne løse våre felles problemer uten oss: vi er så få! Men det er sikkert også at vi trenger kontakt og at de andre europeiske land er positivt interessert i å få impulser fra den nordiske kultur.

mange år øvet stor innflytelse ved det dansk-norske hoff og ved forfalskede pavebrev prøvde å bli erkebiskop av Nidaros.

Cusanus' tragedie ble kirkens egen tragedie: at den kristne selvbesinnelse og evangeliske fornyelse ikke fikk den nødvendige gjennomslagskraft i kristenheten. Om han enn bekledd en fremtredende stilling i kirkens ledelse — pave Pius II gjorde ham til sin generalvikar — forble han en patetisk isolert skikkelse.

Alle hans verker, fra de mest abstrakte filosofiske traktater til de utallige prekener som foreligger fra hans hånd, springer ut av en sann kristen ånd som i Guds åpenbaring og livgivende nåde ser den eneste realitet mennesket er desperat avhengig av. Gjennom sitt livslange virke i kirkens tjeneste prøvde Cusanus å vekke sin samtid til et sannere og ektere liv i Kristi ånd, så kirken kunne stå frem i rensket og fornyet skikkelse. Bare en slik kirke kunne gi grobunn for den sanne enhet og harmoni i mangfoldet som han alltid tilstrebet, både som filosof og som økumeniker.

I 1464 døde Cusanus, og ikke lenge etter gikk kirken den store splittelse i møte. Ville det ha skjedd i en kirke som svarte til den visjon som hele Nicolaus Cusanus' liv og gjerning var stillet inn under?

CUSANUS —

(Forts. fra side 187)

Henrik Kalteisens kopibok fra denne tid, finnes gjengitt et brev fra kardinal Cusanus der denne fordømmer den kirkelige intrigant Marcellus, en bortløpen franciskanermunk som i

Stiklestad

Skandinavias lengste bjerkeallé, den som går frem til Stiklestad står i fare for å bli rasert. Tegneren Magnus B. Rønheim, Fjellhamar ønsker kontakt med alle som vil arbeide for å bevare alléen som et kulturminne.

BARNEHAGELÆRERINNE

søkes til St. Olavs barnehage i Haugesund fra 15/8—66.
Barnehagen har en vakker beliggenhet ved Karmsund, den er moderne utstyrt og har 2 avdelinger med plass til henholdsvis 20—25 barn. Hybel skaffes. Tariff-festet lønn.
Henvendelse til Søster Cordula, St. Olavs barnehage, Salhusveien 26, Haugesund.

STAVANGER

STAVANGER

OLAF L. MÜLLER

Sykeartikler
Drogeri og Parfymeri

Stavanger

MØBELHUSET A/S

Blindes utvalg

MOES AKTIETRYKKERI

Stavanger

Stavanger
Likkistefabrikk & Begravelsesbyrå

Jacob O. Krefling, tlf. 20 433
Magnus Madsen > 27 194

Sengeutstyr og Hvidevarer

Norem Baade's

TEKNISK BUREAU A/S

Tlf. 27 000 - Stavanger

Frue Meieri

STAVANGER

GULLKANT

kaffe

fra

FRED. HANSEN

HELGE HELGESEN

Slakterforretning

Pedersgt. 7

Tlf. 22 919

OLA'S DAMPAKERI

JOHAN FOSSE

Musikkforretning

STAVANGER

STAVANGER PLISSEFORRETNING

Kjoler

Bluser

Undertøy

LARS FOSS

Møbelforretning

STAVANGER

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

OSLO

*Våre annonsører
er gode firmaer!*

Joh. Weydahl & Søn

Oslo - Centralb. 68 18 07

**KAFFE
og
HERMETIKK
en gros**

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Privat 55 77 87 - 69 43 72

TÅSEN BOK OG PAPIR A/S

ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvei 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tifgr.adr.: RUSTFRIKNUT

**THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI**

Bernh. Getzgate 3b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

**KVALITET I
KJØTT, FLESK OG
PØLSEVARER**

Jens J. Andersen
TØYENGT. 2, Oslo

WISBECH
AKTIESELSKAP

MAJORSTUA - OSLO
**MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER**

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetsarbeide.

Tlf. 21 69 06

Melitta
KAFFEFILTER

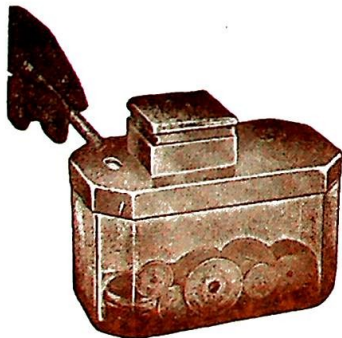
KAFFETRakter

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE

DRØYERE KAFFE

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« KLAR »

Fåes i banker over hele landet

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90